

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Castellana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68715](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68715)

609

PROVINCIA
CASTELLANA.

VMEROSA Prouincia, si-
ue Domicilia spectes vigint-
i: siue socios supra quingen-
tos, viginti anno priore: po-
teriore, sex. Id causæ fuisse
redo: quod illo acceptis in
Societatem undecim, Deo redditi fuere sede-
cim. Altero autem anno, etsi Deo reddi-
tis vno & viginti, viginti sex accepti fuere,
in Indias tamen missi octo, ita minor aliquan-
to factus est numerus: vim suam semper re-
tinente fructuosa opera nostrorum.

VALLIS OLETANA

Domus Professa.

NVMERVS sociorum fere qui alijs an-
nis: circiter quadraginta. In instruendo
perpetuis concionibus ad pietatem populo,
audiendis, sacro Christi corpore reficiendis
pœnitentibus, instituenda pueritia ad religio-
nis præcepta, in vinctis, ægrotisque in valetu-
dinario inuisendis, edocendisque, in adiuuan-
dis ijs, qui in lectulo patibuloque moriuntur,
sollemnia officia. Atque, vt aliquid excipiam,

Qq mulieres

610 P R O V I N C I A

mulieres quattuor a lustris ac libidinibus extractæ. Aliæ non pauciores, quæ incumbente egestate in castitatis proposito vacillabāt, nostrorum hortatu, ac liberalitate optimæ feminae Magdalena Villoæ in suscepto sapienter consilio firmata. Piorum Congregatio, quam adumbratā proxime scripsimus (Christiana caritatis officium eius, nomen Annutiatae Virginis) priore anno a Patre nostro Generali missis litteris Apostolicis constituta est. ad eam non nisi viris expertæ virtutis aditus patet. ij iam sexaginta. inter se distributa munera habent. pars Xenodochij curam gerere alij visitare in carcere detentos: sunt qui ignavam plebem ac male feriatam, diebus sacris officij commonent, adducuntque ad Christianum opus ac munus. hi mulieres a meretricia arte abducunt aut cogitata, aut etiam exercita. illi denique alijs rebus curam intendunt, prout quemque ducit studium aut voluntas. magna ab omnibus in publicum vtilitas, privata diligentia. Non omittendum sodalis iuuenis exemplum. Cum ad Societatem nostrā, quam experierat olim, non fuisset admissus, totum se diuinarum rerum meditationi, calligationi corporis, procurandæque proximorum vtilitati dedit. modico ipse ac contempto corporis cultu, misericordia tantum sumptuosus erat: ea demissione animi, ac modestia sermonis, vt sanctimoniam spiraret: non formidare

peri-

pericula, non rumusclos vulgi, non obtrectationes maleuolorum: dum per multorum beneficia diuideret operam ac pecuniam suam. Obibat noctu interdumque urbem, si quem inueniret debilitato corpore, aut iacentem per vias, implicitum manu, aut, si opus foret, sublatum humeris, domum suam inferebat, aut in Xenodochium fortasse: sic vt eius curam non defereret. ita porro libens ac sedulus in hoc ministerio erat, vt marcidas agrorum cicatrices, & purulenta vlcera exurgeret, lamberetue lingua, genuflexus, non modo sine stomacho, sed cum animi voluptate. quibus tamen in officijs, ne tantulum quidem a sacerdote discedebat, qui ei a confessionibus erat: donec tandem, bonorum magis dierum plenus, quam multorum, ad Deum concessit, mille fere aureis domui nostræ relictis. voluit nempe intelligi societatem nostram etiam morienti curæ fuisse. Lustrantur interim & pagi, oppidaque a nostris, magnam aliis commodum parientium eorum labore. priore anno, notum oppidum à sancti Sebastiani nomine fructuum primas tulit. nimia iuuenum libertas, qui otio desidique corrupti dies in iusibus, noctes in conuiujs ac saltationibus consumebant, coercita militum lasciuia repressa. ablata multis in rebus illecebra peccandi. inter matrem ac filios, qui exulabat amor præter naturæ ordinem, ac reuerentia reducta. Catechesis instituta ma-

612 P R O V I N C I A

gno concursu. At narratio exemplorum, cuius
 ius finis voluntariarum plagarum crepitus,
 sic accepta vulgo, vt præ audiendi desiderio
 nullum se sponte cadendi tadium esset. Hoc
 vsurpatum in singulis fere domiciliis satis e-
 rit semel indicasse. Cœnobium in eo oppido
 Dominicanorū satis nobile: a quibus & publi-
 ce & priuatim magna erga nos beneuolentia
 signa. Oppidanis iniecta cupiditas Collegij. Eā
 ad rem vnus e primoribus nouem aureorum
 millia spondit. Anno sequenti, oppidum
 aliud sacro Domini Aduentu ac Quadragesi-
 ma salutaribus præceptis instructum. in amo-
 rem mutuum rediere inimici aliquot. mulier
 culæ respexere amissum decus pudicitia. Sed
 nusquam alibi magis cognita sociorum cari-
 tas, quam vbi necessitas maxima erat. grassa-
 batur populariter morbus, multisque absum-
 ptis languiebant officia ministrantium. at no-
 stri (duo erant) ita ardentem exercuerunt mi-
 nera pietatis, vt eos existimarent ægri diui-
 no prouisu missos, ne in tanta sauitia mali au-
 xilio aut solatio carerent. quocumque se fer-
 rent, vt i caelestes medici, communi gaudio &
 faustis acclamationibus excipiebantur. gratū
 id quoque Episcopo, vbi, quod auditione acci-
 ceperat, oculis vsurpauit. Ceterum poste-
 riore anno absolutum est templum magna
 gratulatione omnium: die sancti Matthæi con-
 secratum est tanta lætitia frequētiaque, quā
 ta

ta cum esse solet maxima. huc Collegium Ca-
 nonicorum, huc senatorum cœtus, huc lectis-
 simus numerus procerum vr̄bis, huc religio-
 forum fere omnium ordines, plurimæque So-
 dalitates vno agmine, vt e veteri æde in no-
 uam sacrosanctum Christi corpus Sanctorū-
 que reliquias sollemni carimonia inferrent.
 & erant uix circum vestitæ peristromate, ele-
 gantiumque emblemate carminum visendo.
 nec deerant certis interuallis dispositi arcus,
 aræque collucentes, pulcherrimo instructu.
 vt propius ventum est, exierunt patres nostri
 excepturi pompam, inducturique in templū:
 quod interea plenum aduentantibus splendi-
 disimo ornatu, insigni vocum suauitate ac
 Musicorum concentu personabat. vt collecta
 oculorum voluptas auriumque vna animos
 inundaret. sequebatur populus admiratione
 satur: nec tam facile oblitus est, quod tam
 iucunde semel aspexit. frequentiam auxit lu-
 bileum eo ipso tempore ad quinque annos in-
 dictum Sixti Quinti Pontificis maximi cōces-
 sita ex noui consecratione templi noua fa-
 sta est ad sacrorum venerationem accessio.
 Sacra etiam supellex aucta. Vir nobilis, cum
 pro fecunditate vxoris argenteam pyxidem
 uouisset magni ponderis, liberos suscepit.

VALLISOLETANVM & ANGLICANVM
Collegia.

QVADRAGINTA in Vallisoletano Collegio, dein triginta quinque. in Anglicano sex. breuiter Vallisoletanum expediã. Ad reliquas scholas accessit, priore anno, explicatio Aristotelis. Ex Virginis Sodalitio nõ pauci in varia Cœnobia ingressi.

A T A N G L I C A N V M Collegium Catholici Regis auctoritate, summaque regij Senatus, & Quæstorum fidei voluntate proxime institutum, nuper auctum est collegarum numero (ij iam quadraginta) annuoque vectigali: mille quadringentos octoginta in singulos annos Rex ipse per am- plo diplomate assignauit. Apparere cepit fructus. Vndecim ex eo numero sacerdotes spectatæ præter ceteros pietatis ac doctrinæ in Angliam missi: e quibus alii per aduersa tempestatum agre ad terram appulsi: in fa- uiores homines feris fluctibus alii incidere: comprehensi in portu, mox dimissi, non sine numine. permanuit fama ad reginam eiusq; satellites. graue & atrox edictum intendit in eos, qui hospitio acceperint, aut venientes non indicauerint. Exploratores interea dis- persguntur per itinera & vias, inquisitores circum domos potentium, per castella & vr- bes, vt ne detur ingressus aut latebra: sed per- uene-

uenerunt, manentque adhuc tuti, Deo custo-
 diente: et qui formantur in Collegio, cogita-
 tione ipsa periculorum, animosiores facti: pa-
 rati omnes, nulli labori parcere, sanguinem
 ipsum profunderé, dum aut uita propagent,
 aut interitu testentur Catholicam fidé. quã-
 quam grauiam etiam pertulere multi terra ma-
 rique, cum huc iter intendunt. ut minus mi-
 rum uideri debeat octo ex iis anno extinctos.
 Vnus, cui Iustiniani nomen, optima indole
 animi atque ingenii, annum cum ageret septi-
 mum decimum. captus ab hæreticis in Gal-
 lia, habitusque in subterraneo udoque loco
 decimum fere diem in tenebris, ac morti
 proximus, non inedia solum, sed multo ma-
 gis quotidie admoto gladio faucibus, ni dese-
 reret religionem, omnia magno animo con-
 tempserit, dum tandem huc elapsus, paucis post
 diebus reperto fine uia ac laborum uita, feli-
 citer quieuit. Aluntur autem in hoc Collegio
 aliquot adolescentes ex Anglicana prima no-
 bilitate. uenerunt omnes sponte. at fratres
 duo germani (vigefimum tertium maior a-
 gebat annum, minor septimum decimum) ca-
 pti ab Hispanis cum Prætoria naue, non pro-
 cul insulis, quas Tertias uocant, ubi de Col-
 legio inaudierunt, huc se conferunt, usque di-
 uino beneficio, ueram complexi fidem malue-
 runt cum æqualibus institui in spem marty-
 rij, quam paratam iam nauem in patriam con-

scendere, gratuiti reditus (si hoc potius vel-
lent) a clementissimo Rege potestate cū aliis
facta. Idem fere animus Anglis adactis ad
triremes circiter nonaginta ad hunc modum.
Octo ex illis, quos dixi sacerdotes in Angliam
missos, e Gaditano littore soluerunt: eos dedu-
xerat Pater Robertus Personius Collegii Re-
ctor: offendit is eodem tempore inter Hispa-
nicas triremes catenatos Anglicanos nona-
ginta: nempe bello captos: eosque (miseraba-
tur enim hominum ac ciuium) cum permisso
eorum qui potestatem habēt, quater, aut quin-
quies alloquutus esset, ac docuisset modum
procurandæ animæ salutis, ita permouit dice-
do, vt lucem veritatis omnes aspexerint. facta
igitur Personio potestas eos cū Ecclesia, vbi
absterfissent animi maculas, rite reconcilian-
di. eo die ornati omnes noua veste indice or-
diendæ vitæ nouæ, exceptique lautissimis epu-
lis a Præfecto maioris Castellæ: quibus ipse,
cum alijs uiris illustribus, ministravit ad men-
sam: nihil inferius dignitate sua esseratus,
quod ad gloriam pertineret Catholicæ re-
ligionis.

SALMANTICENSE, SEGOVIEN-
se, Medinense, Collegia.

SALMANTICAE fere sexageni. In com-
munibus non immorabor. Rixam inter pro-
ceres

teres duos & quasi decretoriam pugnam vnus
 e nostris d iremit. refarcita inter alios duos
 amicitia, quam disciderat colaphus ab altero
 impactus. Commune etiam illud, quod qua-
 draginta ijs diebus, qui sollempni carimonia
 Paschale tempus antecedunt, ter hebdomada
 pium enarratur exemplum, ac propterea reti-
 cendum, nisi affluentium multitudo supergres-
 sa fuisset morem communem. Contigit aliquā
 do, vt nobilis vnus, sine exempli, procumbens
 in genua a sacerdote petierit medicamentum
 animæ morborum. Oppida aliquot a duobus
 in tradendis elementis fidei percursa, magno
 labore docentium, maiore discipulorum bono.
 Hæc priore anno. Altero, tredecim in nostrum
 ordinem adscripti: aliquot alios propter an-
 gustias ruinosa domus differre coacti sumus.
 Tres e vita migrarunt: in quibus, Pater Fran-
 ciscus Ribera admirabili vir ingenio, ac Theo-
 logiæ præclarus in primis: eam sedecim an-
 nos in hoc Collegio docuit: testes egregij libri
 iam editi in vulgus: tanto minus eius fama cu-
 iusquam testimonio indiget. addam hoc (quod
 et scire erit vtile) tanta fuisse virum religione,
 & quod consequitur, demissione animi, vt nõ
 solum adiunxerit (quod quidam difficile ef-
 se opinantur) sed etiam subiecerit pietati do-
 ctrinam.

SEGOVIAE, super viginti, quattuor,
 aut septem. Posteriore anno sacerdotes duo,
 & fra-

& , frater Latinæ linguæ professor defuncti. E
discipulis non pauci in varijs religiosorum or
dinibus Deo nomina dederunt. Multorum re
conciliationem, restitutionem æris alieni, ad
iutos, qui in carcere ac valetudinarijs tene
bantur, qui admissa scelera capitis poena lue
bant, aliaque id genus præstita, suburbanam
denique villam excultam Quadragesima, ex
perta cum esset ciuitas audissetque, magna
voluptate suspexit.

MEDINAE, duodetriginta: dein vero
triginta duo. Priore anno in ciues, postero
re, in nostros grassatus est morbus: ergo in il
lo caritatis, in hoc & patientiæ specimen da
tum: nemo fere non ægrotauit. Pater Anto
nius Laresius excessit e vita, designatus regi
mini Collegij Abulensis: in Societate expleue
rat annos circiter quadraginta: mira dexteri
tate in cõciliandis animis virorum illustrium.
fuit omnibus ordinibus vrbis mors eius acer
ba: biduoque data opera funeri celebratione
sacrorum. in domestica tamen ægrotatione,
non defuit vnus, qui quotidiana cura lustra
ret oppidum, vt indigentibus opem ferret. E
Sodalitio sanctissimæ Virginis duodecim dele
gere sibi religiosam vitam. Sodalitium autem
duplex: alterum expositos liberos a parenti
bus alendi onus suscipit: alterum prælata
Cruce diebus festis conuocat pauperes ad sa
crum, & largitur stipe. nec deest benignitas
Abba.

Abbatis (nimirum illius, de quo olim scripsimus primis nostris annalibus) in eis a peccato absoluendis, sanctaque pascendis Eucharistia temporibus certis. Aemulatio porro harum Sodalitatum in rixam duos accenderat, quæ anno priore a nobis extincta est, magna gratulatione ciuitatis. redintegrata etiã amicitia duos inter mercatores primi nominis. Meretrix ad Deum conuersa, mox correpta morbo, eodem sacerdote nostro, quo ministro Deus erat vsus, supremam opem ferente, mortua est. Vir illustris abruptit se a seruitio concubinæ, quod tulerat quattuor annos, multorũ offensa. Mitto breuiores excursiones, emittit enim vna in oppido non valde nobis addi-cto. edocti pueri rudesque. sed reducta pax inter duos coniuges ita oppidanis grata accidit, vt tria concinnauerint cubicula, sumptusque necessarios decreuerint, quibus sex e nostris in excursionem simili sustententur. Ceterũ in hoc Collegium, conuocato cœtu, e Prouincia, Patrum, quæcumque necessaria essent ciues abunde suppeditarunt: quin & perspecta utilitate e studijs litterarum, vicenos quaterternos tritici modios adiecerunt ad aliquot annos.

P A L E N T I N V M , A B V L E N S E ,
Burgense, Locroniense.

PALENTIAE viginti octo. Summam ac
cepi tantum anni prioris. Exculti non pau-
ci meditationibus Societatis: inter hos vnus
initiatus sacris octoginta aureos in biblio-
theca incrementum dedit. intra, extraque op-
pidum auditi multi de tota vita. discordiis ali-
quot finis impositus. vxor fugitiua ad virum
reducta. oppidanorum erga nos beneuolentia
in cōferendo tritico ad cibum, argento ad ex-
structionem ornatumque templi, non ignota.
In vicinos pagos ad dies quindecim profecti
duo. restitutus nobis amor oppidi cuiusdam,
qui sine iusta causa discesserat.

VIGINTI DVO, aut paulo plures,
Abulae. Conciones matutinae ac pomeridia-
nae, in templo maximo, in nostro, in parœcijs,
in Monasterijs, diebus ritu anniuersario præ-
currentibus natalem Domini & Pascha, habi-
tae frequentes, ac fructuosae. corrogata pecu-
nia subleuati inopes: ipsique ad officium re-
ducti. adiuti multi, in carcere, in valetudina-
rio, ad supplicij locum. spiritualium commen-
tationum vsus non defuit: utilitatem proba-
uit noua viuendi ratio a commentantibus su-
scepta. mulieres tres a meretricio quaestu auul-
sa. earum vna nuptui collocata. similibus, si
quan-

quādo resipiscerent, vt esset vnde viuerēt, pio-
rum eleemosyna prouisum: simulque cautum,
vt ne aliquæ turpitudini vitæ prætendant pe-
nuriā victus.

BVRGIS, triceni. Archiepiscopus no-
strorum consilio vsus ac labore in obeunda
diœcesi. Seminarium instituit Clericorum, vt
sacerdotibus succrescant in Ecclesiastici mu-
neris functionem: vicinum est nostris adibus:
quo frequentius inuisantur: ea multis causa
frequentandi Gymnasij. Informantur ad ratio-
nem vtiliter confessiones audiendi homines
amplius octoginta. Curiones multi, vt rectius
consultant curialibus, restituti ad frugem, in-
stitutique præceptis. Ex occasione Catechis-
mi in compitis ac plateis expositi septē a pec-
candi consuetudine reuocati. Cum iustratur
diœcesis cum Antistite, multa salubriter effe-
cta: in quibus, & illud, vt tres militum cohor-
tes, quæ nauigandi tempus expectabant, non
conscenderent nauim, ni exonerata prius cō-
sciētia recreassent animum pane Angelorum,
quem ipsemet Archiepiscopus sua sponte por-
rexit. Eius erga nos amor vel eo ostensus, quod
centum quinquaginta modios tritici largitus
est anno priore. at ciuium, quod vnus quin-
gentos aureos, alter, rem omnē suam nos ha-
bere voluit, anno posteriore. ex quo iam Col-
legio melius fore in posterum arbitramur.

VICENI SEPTENI. Locronij. Per-
strin-

strin-

stringam, quādo posterior annus siluit, res anni prioris. Apertæ scholæ, oratione eleganti & eruditis auribus digna præceptore aditum faciente. Sacerdotes quinque exercitijs spiritua libus vacarunt domi nostræ; ad cuius ædificationem attributi aurei trecenti quinquaginta: mille ac ducenti propediem sperantur.

P O M P E L O N E N S E, A R E V A L E N S E, Numantinum, Legionense Collegia.

P O M P E L O N E, sedecim, oçtodecimue. Maior, quā pro numero, fructus, ita a magistratu, iudicibus, equitibus, exercitu qui hic in statione, ab omni ciuitate adhibemur, & accersimur. Grata explicatio doctrinæ Christianæ diebus sacris, patria lingua. ad concionem tanta multitudo, vt non templum, non proxima sacella, non via publica capiat minimam partem. Discipulorum magna discendi diligentia, obseruantia in magistros, cupiditas Christianæ pietatis. Ad præscriptum Ignatii Patris ex nobilibus viris exerciti multi, ac de omni vita confessi. Ille aliquot vtroque anno diuersa per oppida, & alicubi dies consecratos Pœnitentiæ ac Decembrem mensē consumpsisse, salubre plurimis fuit. Populi in nos beneuolentia quotidie maior, ac notior. Sacerdos hortum ac vineam dedit æstimabile bis milli-

CASTELLANA. 623

millibus nummum. bibliothecam promisit al-
ter post obitum, cuius pretium aurei mille.
Nam res ab vno datæ quarum summa aureo-
rum tercentum, Biblia Complutensia quanti-
uis facienda, ab alio, inter minutiora cen-
seantur.

IN AREVALENSI, noueni. Excitati
aliqui ad castimoniam studium, vnus ab impe-
tu sibi consciscendæ mortis deterritus, pacati
discordes, adiuta ægrorum, qui posteriore an-
no plurimi fuere, corpora animique, nec deser-
ti moribundi, rustici edocti, quæ sunt scitu ne-
cessaria, singulis hebdomadis, die nūdinarum
in emporio ipso. Fuit & suus excursionibus
fructus. Obijt posteriore anno Ferdinandus
Tellus Collegii fundator: ac pietatem illam,
qua semper floruit, præstitit maxime in sermo-
nibus ac rebus extremis. Supremum viaticum
non in lecto quiescens, sed (fere inuitis viri-
bus) excepit, cum se in pavementum deiecisset
genibus incumbens: illaque præter ceteras
cogitatione animum consolabatur, quod Col-
legium nostrum instituisset nutu diuino, quin-
que aureorum millia donarat nobis priore an-
no causa mortis: nunc quadriagenos annuos
legauit, vt dimidiatam partem tribueremus
egentibus, probis alteram ac pudicis mulieri-
bus quarum Dei famulandi studio obsisterent
angustia rei familiaris.

NVMANTIAE, priore anno viginti-
quinque

quinque, posteriore imminutus numerus, ut
 duodeviginti esset. In victos latior cura, quo
 ipsi plures. nempe e tota Prouincia confluunt
 ad triremes damnati. agrorum multitudini
 subuentum. milites, quorum vaga in vrbe op-
 pidisque licentia, retenti in officio, instructi-
 que. Ceterum excursiones (ut de propinquis
 fileatur) priore anno instituta decem: postero
 re, obita oppida quinque. hinc confessiones ge-
 nerales vno anno amplius ducenta. Vnus qui
 desperatione ac tædio vitæ eo deuenerat insa-
 niæ, ut vltro precaretur, tamquam minores
 ijs quas ferret, pœnas Inferorum, ut resipisce-
 ret, ac spe diuinæ misericordiæ veram lætiti-
 am animo caperet, adductus. Quodam in op-
 pido conglutinatus amor ciuium, quos nescio
 quæ causa duas in partes pæne distraxerat: ut
 graue exitium non procul esset. in altero, qua-
 draginta dissidentes reconciliati. neque hoc
 omittendum, ab vno sacerdote, sesquimensis
 ieiunij verni, peragrata oppida viginti. Acci-
 pite specimen fructus, mutuas iras eo interpre-
 re triginta posuerunt. eius rei fama vicinos pa-
 gos magna lætitia affecit. Ex discipulis nostris
 nonnulli in aliquot Cœnobiis se Deo dedica-
 rūt. Video paucis multa comprehendere, sed hoc
 præstat, quam pauca multis ambitiose dilata-
 ri. Anno priore spectatissima femina Anna
 Mendocia, cuius auxilio societas nostra in
 hac vrbe fixerat pedem, migravit e vita.

supra

omnes

CASTELLANA. 615

omnes suas facultates Collegio donavit: perpetuum seruavit votum castitatis, pialque virtutes enixe adeo coluit, vt non dubites, quin diuino munere adepta sit calum. mors antea-
cta vitæ consentanea fuit.

IN LEGIONENSI, viginti octo, seu triginta. Politioribus litteris dant operam octingenti. Philosophiæ triginta. Casibus conscientia centum. adiu ti aliquot capite damnati. mulierculæ duæ ad pudicitia studium remigrarunt. perutile multis fuit amotam occasionem peccandi. montana loca instruendis populis, superata. reliqua cõmunia.

OVETENSE, MONTISREGALIS,
Onnatense, Collegia.

IN OVETENSI vigintiduo, aut viginti. Quis effugiat satietatem in tanta rerum similitudine, nisi nouæ afferantur? Quod rarum olim in hac vrbe, nunc frequentius nihil, quam vt expetamur ab ægrotis. ita, anno posteriore gliscente morbo fuit interdium noctuque compluribus assidendum. Publicarum custodiarum procuratio aucta, vt nõ desit qui quotidie præbeat cibum. Scholæ, quibus instituntur sacerdotes ad peccata audienda, frequentiores, quam alijs annis: auxit numerum Seminarium ijs formandis ab Episcopo institutum. Nunc de confessionibus, concionibus, pacifi-

Rr cationibus

eationibus, Catechismo, alijsque singillatim dicere, sit abuti otio, quo minime abundamus. nam de expeditionibus, illud vnum, multas ac fructuosas fuisse, vt in oppidorum numero admirere tam multiplicem fructum, in fructuum copia satis admirari non possis multitudinem oppidorum.

IN MONTIS REGALIS, triceni. Magna æris restitutio nostrorum hortatu cuidam facta. Sodalitium Parthenium ex variarum disciplinarum auditoribus peramplum. Anno posteriore, quod erat diu expetitur omnium votis, quinto idus Martias templum extrui coeptum. pulcher dies fuit, cum positus a Patre Rectore primus lapis in fundamenta, effundente se populo in lætitiā, concentu musico, & vi horrica tormentorum maiorum calore boante. Dum illud ædificatur, nostrorum officia se extenderūt difficili ingressu in aspera oppida & inculta. et alicubi, e nostris hominibus nūquam antea quisquam auditus visusue. ita magni cōcursus, siue docerent populum in templo, siue pueros in plateis compitisque facti. At in Collegio elatus est Pater Petrus Nauarrus, vt eius existimatio ac virtus merebatur, magno omnium dolore.

IN ONNATENSI, decem duodecimque. Concio toto anno in præcipua æde suis diebus. Vnus autem octo annos continuos in hoc oppido concionatus, sine satietate, non
sine

CASTELLANA. 627

sine fructu. Pater Iulianus post quadraginta sex annorum stipendia, quorum partem aliquam huic Collegio præfuit, sic, ut officiū existeret esse imperare, non regnum, anno posteriore euocatus est ad mercedem laborum. cum triplicis atrocitate morbi afflicta retur, dedit magnum patientiæ exemplum. Eodem, moritur adiutor domesticorū munerum, post trigessimū sextum annum Societatis: incitavit quattuor, cum decumberet, ut in eandem cuperent cooptari: e quibus duo admissi.

VILLAGARSIENSIS PROBATIONIS Domus, & Collegium Compostellanum.

VILLAGARSIAE, solitus fere numerus, triginta octo, seu quadraginta. Esse hanc Domum cum Collegio coniunctam olim monuimus. De Nouitiorum studiis nihil addam, nisi spectatos satis fuisse in fouendis ægrotis, qui domi plurimi erant. In Gymnasio auditores quadringenti: etiamsi morbi de eo numero nonnihil elimarunt: ex iis, anno posteriore, vnus Societatem optauit. Nec silentio prætereunda est virtus viri, qui a puero innutritus laboribus belli, firmata ætate mitiora respexit: etenim annum natus trigessimū quartum, frequentare Gymnasium cœpit, religiosam sibi aliquam familiam animo despondens: & iam versatur fere cum pueris, simplicitate magis puerili, quam sensu: ardet vehe-

Rr 2 men

menti cupiditate proximorum salutis: et in
 Sodalitatem Mariæ Virginis adscriptus breui
 iudicatus est dignus, qui ceteris præset: sed
 ita, vt quamquã ipse se accõmodet ad mores
 tenerioris ætatis (ex quo diligitur ab omni-
 bus) tamen emineat, vt sodales eum veluti
 parentem quodammodo vereantur, neque his
 terminis contentus, porrigit se in commoda
 multorum. nullus æger fuit in oppido (fuerunt
 autem plurimi) quem non accesserit, adiuue-
 ritque: et aduocabatur passim ab omnibus:
 aderat ipse, peruigilabat, medicum adhibe-
 bat, medicinam de suo curabat: quin & hor-
 tum conduxerat, vt haberet ad manus salu-
 lubres fructus iuicundosque gustui ægrotan-
 tium. hoc factum iis diebus, quibus studia in-
 termissa. Vultis alia de hoc nostro discipu-
 lo cognoscere? non ita facile reperirem finē:
 sed vno absoluam. Si quem nouit aberrare a
 regula uitæ, non acquiescit, nisi videat redu-
 ctum in viam. Quidam concubinæ, quam in-
 duxerat domum, consuetudine vtebatur: hoc
 grauius habebat discipulum nostrum, quod il-
 le erat sacerdos. igitur, huic familiarior fa-
 ctus, exorat partem sibi concedat ædium, in
 quibus vna habitent. vbi hoc obtinuit, vt ex-
 cludatur pellex, fecit obnixè. tum vero, voti
 compos discessit. vbi eiectione cognitum est eie-
 ctorem exisse, clamculum irrepsit ad amato-
 rem non nolentem. at noster maius remediũ
 ad-

CASTELLANA. 619

adhibendum ratus, rem aperuit Toparchæ: is mulierculam in exilium agit, & sacerdotem verbis castigatum admonuit officii. Ceterum amisso adiutore domesticarum rerum, qui multos annos in hoc Collegio fuerat, & præfuerat ædificationi templi, magna iactura facta. par in sacerdote, in templis animatis Deo consecrandis operis indefessi: egenorum pater dicebatur: ita eis victum, vestemque tribuebat collecta stipe. at rarissimi exempli mulier Magdalene Vlloa fundatrix Collegij auxit rem nostram familiarem fundo quattuor aureorum millium coempto. Fons præterea in atrium nostrum deriuatus bis millium impensa.

COMPOSTELLAE, vnus & triginta, postea viginti sex. Misericordiæ Sodalitas restituta, quæ dudum pæne erat collapsa. leuata aliquantulum Collegij angustia. Ut pueri Latinas litteras a nobis doceantur, trecenos aureos polliciti sunt quotannis daturus, qui Academia curam gerunt, ducenos Episcopus, ut diœcesis lustretur sine incômodo Collegij, Lustrata autem, superiore anno, oppida octo, vbigens horrida ac pæne siluestris superstitionibus obnoxia, ut illis eiectis se excoli pateretur, aperuerunt plusquam octingenti peccata plurimorum annorum. In vno constituta pax inter triginta. restituta templa aliquot biennio ante ab Anglicanis furijs euersa. Alio in oppido dissidebant viri non pauci, qui ma-

Rr 3 gistra.

gistratu publico fungebantur, duas quasi in partes diuisi: nec facilis ratio reconciliandi. verum cum in Prætorium aliquando conuenissent, eam vim dicendi dedit Deus vni e nostris, vt detestati iras priores, mutuas dextras darent, quo non bene diductam amicitiam iterum coisse optima fide testarentur. Alibi homo ad omne facinus duratus ac promptus, fax erat & turbo illius oppidi: ita impellebat alios incendebatque lingua & exemplo: eum cum allocutus esset sacerdos, permotus est adeo, vt ipsemet post paulo cõuenerit nostrum tristitia & rubore plenus: funiculos ostendebat a voluntaria verberatione cruentas: argumentum pœnitentiæ. itaque & veteres culpas confessione oblitterauit, & alios non paucos, quibus auctor fuerat mali, ad rectum adduxit. Fuit & oppidum, in quo auditæ confessiones generales amplius quingentæ. Cœnobiū vnū diuinis exercitationibus exultum. Ex harum aliarumque excursionum labore ac sudore plurimo magna seges utilitatum.

IN BELLIMARENSI sede, vbi utroque anno quaterni, quoniam oppidum est circum pluribus pagis, satis sit adscribere, domi, forisque, strenue atque utiliter laborant.

M I S S I O N E S.

NUNC MISSIONES quædam, sparsim ac breuiter ponantur. Mondonetum
inui-

inuitatu Episcopi (exemplo accepto ab alijs
 annis) duo sacerdotes profecti. extare cœpit
 fere continuo fructus. tertia Dominica Qua-
 dragesimæ ad cæleste conuiuium accessere mil-
 le nongenti. vir corruptis moribus, audita cõ-
 cione, ad uitæ mutationem adiecit animum:
 quod & studiose fecit adiumento spiritua-
 lium exercitationum. eadem ope vsi Cano-
 nici quattuor, qui nunc sunt alijs exemplo.
 Iuerunt alij Corumnam (oppidum est mariti-
 mum) ac præter ceteros adiutæ militum co-
 hortēs duæ, quæ illa in statione versantur. bis
 ad eos hebdomada separatim habitæ concio-
 nes. eorum vnã audiens quispiam eo captus
 est horrore (quem postea consequuta est fe-
 bris) vt decubuerit: dein cum accito sacer-
 doti detexisset conscientiam, biduo bonus mi-
 les iussu cælestis imperatoris de statione vitæ
 decessit. At Ferrolij (hoc quoque oppidi
 nomen est ad mare ipsū) vbi classis magna
 & instructa: antequam nauigaret miles, aucto-
 res fuere nostri, vt suam vnusquisque animam
 confessione expiaret. prauis aliquot exem-
 plis depulsis, introducti mores boni. mulier-
 cula ptoiecti pudoris ducentæ abire iussæ: tri-
 ginta locatæ in matrimonio: alijs prouisum
 aliter probato consilio mutationis vitæ. data
 opera est, vt e centurionibus delectus quispiã
 corraderet quotidie eleemosynam ad commi-
 litonum inopiam subleuandam. Super hoc pe-

632 PROV. CASTELLANA.

nebraræ terræ asperæ montibus, ac pæne in-
uia siluis: & in horreum Domini reportati
manipuli. Ultima fuit expeditio in frequens
aliud oppidum, ac propter amœnitatem no-
bile (cui Fori nomen) diebus quadraginta ieiunij
maximi, et quamquam quinque illic essent
religiosorum familiæ, non frustra fuit nostro-
rum labor in Euangelij exponendis populo, aut
explicanda pueris Christiana doctrina. Illata
consuetudo noua his terris & insolens, qua ta-
men in Domicilijs nostris Castellanae Prouin-
ciae nihil fere frequentius, vt certis diebus e-
narretur exemplum Christianæ pietatis: sic
vt verba enarrantis exciperentur a verberibus
se ipsos cædentium, acerbo confi-

ctu. Inuenti permulti, quibus cordi

fuit abstergere criminum sor-

des, vel a primis annis

confessione re-

petita.

PRO-